

ZHU UN CHEN

TIESAS SPRIEDUMS (Tiesas plēnums)
2004. gada 19. oktobrī *

Lieta C-200/02

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Immigration Appellate Authority* (Apvienotā Karaliste) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2002. gada 27. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2002. gada 30. maijā, tiesvedībā

Kunqian Catherine Zhu,

Man Lavette Chen

pret

Secretary of State for the Home Department.

* Tiesvedības valoda – angļu.

TIESA (Tiesas plēnums)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātas priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] un K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši K. Gulmans [*C. Gulmann*], R. Šintgens [*R. Schintgen*], N. Kolnerika [*N. Colneric*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*] un H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents),

ģenerālvokāts A. Ticano [*A. Tizzano*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2003. gada 11. novembrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Manas Lavetes Čenas [*Man Lavette Chen*] vārdā — R. de Mello [*R. de Mello*] un A. Berijs [*A. Berry*], *barristers*, kam palīdz M. Berijs [*M. Barry*], *solicitor*,
- Īrijas valdības vārdā — D. Dž. O'Hagans [*D. J. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz P. Kalagers [*P. Callagher*], *SC*, un P. Makgarī [*P. McGarry*], *BL*,
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā — Dž. E. Kolinss [*J. E. Collins*], R. Plenders [*R. Plender*], *QC*, un R. Kodvela [*R. Caudwell*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — K. O'Reilija [*C. O'Reilly*], pārstāve,

noklausijusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 18. maijā,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1973. gada 21. maija Direktīvas 73/148/EEK par dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un dzīvesvietas [uzturēšanās] Kopienā ierobežojumu atcelšanu saistībā ar uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu (OV L 172, 14. lpp.), Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīvas 90/364/EEK par tiesībām uz dzīvesvietu [uzturēšanās tiesībām] (OV L 180, 26. lpp.) un EKL 18. panta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums tika izteikts tiesvedībā starp Īrijas pilsoni Kunkjanu Katrīnu Žu [*Kunqian Catherine Zhu*] (turpmāk tekstā — “Katrīna”) un viņas māti — Ķīnas pilsoni Manu Laveti Čenu (turpmāk tekstā — “Čena”), no vienas puses, un *Secretary of State for the Home Department* (iekšlietu valsts sekretārs), no otras puses, par to, ka pēdējais bija noraidījis Katrīnas un Čenas pieteikumus saņemt ilgtermiņa uzturēšanās atļauju Apvienotajā Karalistē.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 73/148 1. pants nosaka:

“1. Dalībvalstis, rīkojoties saskaņā ar šajā direktīvā paredzēto, atceļ pārvietošanās un uzturēšanās ierobežojumus attiecībā uz:

- a) dalībvalsts pilsoņiem, kas jau darbojas vai vēlas uzsākt darbību citā dalībvalstī kā pašnodarbinātas personas vai kas vēlas attiecīgajā valstī sniegt pakalpojumus;
- b) dalībvalstu pilsoņiem, kas vēlas doties uz citu dalībvalsti kā pakalpojumu saņēmēji;
- c) minēto pilsoņu laulātajiem un bērniem, kas nav sasnieguši 21 gada vecumu, neatkarīgi no to pilsonības;
- d) minēto pilsoņu un to laulāto augšupējiem un lejupējiem radniekiem, kas ir viņu apgādībā, neatkarīgi no to pilsonības.

2. Dalībvalstis atbalsta jebkura cita 1. punkta a) vai b) apakšpunktā minēta pilsoņa vai viņa laulātā ģimenes locekļa uzņemšanu, kas ir šā pilsoņa vai tā laulātā apgādībā vai kas izcelsmes valstī dzīvoja ar to zem viena jumta.”

4 Šīs pašas direktīvas 4. panta 2. punkts nosaka:

“Uzturēšanās tiesību ilgums personām, kas sniedz un saņem pakalpojumus, ir vienāds ar laikposmu, kurā sniedz pakalpojumus.

Ja šis laikposms pārsniedz trīs mēnešus, tā dalībvalsts, kuras teritorijā pakalpojumus sniedz, piešķir tiesības uz pagaidu uzturēšanos kā apliecinājumu uzturēšanās tiesībām.

Ja laikposms nepārsniedz trīs mēnešus, personu apliecinošs dokuments vai pase, ar kuru attiecīgā persona ieceļojusi dalībvalsts teritorijā, ir pietiekošs personas uzturēšanās tiesības apliecināošs dokuments. Dalībvalsts tomēr var lūgt attiecīgajai personai paziņot par tās atrašanos valsts teritorijā.”

5 Saskaņā ar Direktīvas 90/364 1. pantu:

“1. Dalībvalstis piešķir uzturēšanās tiesības citu dalībvalstu pilsoņiem, kam nav šādu tiesību saskaņā ar citiem Kopienas tiesību aktu noteikumiem, un to ģimenes locekļiem, kā definēts 2. punktā, ar nosacījumu, ka šiem pilsoņiem un to ģimenes locekļiem uzņēmējā dalībvalstī ir pilna apdrošināšana slimības gadījumiem un ir

pietiekami daudz līdzekļu, lai neklūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, kamēr tie šajā valstī dzīvo [uzturas].

Pirmajā daļā minētos līdzekļus uzskata par pietiekamiem, ja tie pārsniedz līmeni, zem kura uzņēmēja dalībvalsts saviem pilsoņiem var piešķirt sociālo palīdzību, ievērojot prasītāja personīgos apstākļus un, ja vajadzīgs, saskaņā ar 2. punktu uzņemto personu personīgos apstākļus.

Ja šā punkta otro daļu kādā dalībvalstī nevar piemērot, prasītāja līdzekļus uzskata par pietiekamiem, ja tie pārsniedz minimālo sociālā nodrošinājuma pensiju, ko maksā uzņēmēja dalībvalsts.

2. Tiesības apmesties uz dzīvi citā dalībvalstī kopā ar personu, kurai ir uzturēšanās tiesības, neatkarīgi no pilsonības ir šādām personām:

- a) viņa vai viņas laulātajam un viņu pēctečiem, kuri ir apgādājami;

- b) šīs personas, kurai ir uzturēšanās tiesības, un tā laulātā augšupējiem radniekiem, kuri ir apgādājami.”

Apvienotās Karalistes tiesiskais regulējums

- 6 Saskaņā ar *Immigration (European Economic Area) Regulations 2000* (2000. gada Noteikumi par imigrāciju no Eiropas Ekonomikas zonas valstīm, turpmāk tekstā — “*EEA Regulations*”) 5. noteikumu:

“1. Šajos noteikumos “persona, kas ir tiesīga uzturēties Apvienotajā Karalistē” ir persona, kas ir EEZ valsts pilsonis un atrodas Apvienotajā Karalistē kā: a) darba ņēmējs, b) pašnodarbināta persona, c) pakalpojumu sniedzējs, d) pakalpojumu saņēmējs, e) persona, kas sevi uztur pati, f) pensionārs, g) students vai h) pašnodarbināta persona, kas pārtraukusi savu darbību, vai ikviena persona, uz kuru attiecas 4. punkts.

[..]”

I — Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 7 No lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka Čena un viņas vīrs, kas ir Ķīnas pilsoņi, strādā Ķīnas uzņēmumā, kurš dibināts Ķīnā. Čenas vīrs ir viens no šī uzņēmuma direktoriem un vairākuma akcionārs. Savas profesionālās darbības ietvaros viņš bieži brauc komandējumos uz dažādām dalībvalstīm, jo īpaši uz Apvienoto Karalisti.

- 8 Laulātā pāra pirmais bērns dzimis Ķīnā 1998. gadā. Čena, kas vēlējās dzemdēt otru bērnu, ieradās Apvienotajā Karalistē 2000. gada maijā, kad viņa bija aptuveni sestajā grūtniecības mēnesī. Viņa devās uz Belfāstu tā paša gada jūlija mēnesī, un 2000. gada 16. septembrī tur piedzima Katrīna. Māte un bērns šobrīd dzīvo Kārdifā, Velsā (Apvienotā Karaliste).
- 9 Atbilstoši 6. panta 1. punktam *Irish Nationality and Citizenship Act 1956* (1956. gada likums par Īrijas pilsonību), kas tika grozīts 2001. gadā un ir piemērojams ar atpakaļejošu spēku 1999. gada 2. decembrī, Īrija dod tiesības jebkurai personai, kas dzimusi Īrijas salā, iegūt Īrijas pilsonību. Saskaņā ar šī panta 3. punktu persona, kas dzimusi Īrijas salā, ir Īrijas pilsonis no dzimšanas, ja tā nav tiesīga iegūt kādas citas valsts pilsonību.
- 10 Piemērojot šīs tiesību normas, 2000. gada septembrī Katrīnai tika izsniegta Īrijas pase. Kā tas norādīts lēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu, Katrīnai, savukārt, nebija tiesību iegūt Lielbritānijas pilsonību, jo Apvienotā Karaliste ar *British Nationality Act 1981* (1981. gada likums par Lielbritānijas pilsonību) atteicās no *jus soli* piemērošanas, kā rezultātā Lielbritānijas pilsonība automātiski vairs netiek piešķirta līdz ar piedzimšanu šīs dalībvalsts teritorijā.
- 11 Uzturēšanās nolūks Īrijas salā pilnīgi noteikti bija nodrošināt, lai bērns, kas piedzimst, iegūst Īrijas pilsonību un tā rezultātā māte iegūst tiesības vajadzības gadījumā palikt dzīvot ar savu bērnu Apvienotajā Karalistē.
- 12 Iesniedzējtiesa atzīmē arī to, ka Īrija ir daļa no *Common Travel Area* (kopējās satiksmes zona) *Immigration Acts* (tiesību akti par imigrāciju) izpratnē, tāpēc, tā kā Īrijas pilsoņiem parasti nav jāsaņem atļauja ieceļot un uzturēties Apvienotajā

Karalistē, Katrīna atšķirībā no Čenas var brīvi pārvietoties Apvienotās Karalistes un Īrijas teritorijā. Atskaitot Katrīnas tiesības brīvi pārvietoties abās dalībvalstīs, nevienai no apelācijas sūdzības iesniedzējām pamata lietā nav tiesību dzīvot Apvienotajā Karalistē saskaņā ar tās tiesību aktiem.

- 13 Lēmums par prejudiciālo jautājumu uzdošanu precizē arī to, ka Katrīna gan emocionāli, gan finansiāli ir atkarīga no savas mātes, ka māte ir viņas galvenā aprūpētāja un apgādniece, ka Katrīna par maksu saņem privātus medicīniskus un bērnu aprūpes pakalpojumus Apvienotajā Karalistē, ka viņa ir zaudējusi tiesības iegūt Ķīnas pilsonību, jo piedzimusi Ziemeļīrijā un pēc tam ieguvusi Īrijas pilsonību, un ka tā rezultātā viņai ir tiesības ieceļot Ķīnas teritorijā tikai ar vīzu, kas atļauj tur uzturēties līdz 30 dienām vienā ieceļošanas reizē, ka abu apelācijas sūdzības iesniedzēju pamata lietā uztura avots ir Čenas darbs, ka viņas nav atkarīgas no valsts līdzekļiem Apvienotajā Karalistē un nepastāv nekāda reāla iespēja, ka viņas kļūtu atkarīgas, un, visbeidzot, ka šīs personas ir apdrošinātas pret slimības gadījumiem.
- 14 *Secretary of State for the Home Department* nolēma nepiešķirt ilgtermiņa uzturēšanās atļauju apelācijas sūdzības iesniedzējām pamata lietā, pamatojoties uz to, ka astoņus mēnešus vecā Katrīna nebauda nekādas no EK līguma izrietošās tiesības — tādas kā tās, kas paredzētas *EEA Regulations* 5. noteikuma 1. punktā — un Čena nav persona, kas ir tiesīga uzturēties Apvienotajā Karalistē saskaņā ar šiem noteikumiem.
- 15 Lēmums nepiešķirt uzturēšanās atļauju bija apelācijas sūdzības pamatā *Immigration Appellate Authority* [iesniedzējtiesā], kura nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1. Vai saistībā ar šīs lietas faktiem Padomes Direktīvas 73/148/EEK 1. pants vai, pakārtoti, Padomes Direktīvas 90/364/EEK 1. pants:

- a) piešķir pirmajai apelācijas sūdzības iesniedzējai, kas ir nepilngadīga un Savienības pilsoņe, tiesības ieceļot un uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā;
 - b) ja atbilde ir apstiprinoša, vai tā rezultātā [šie panti] piešķir otrai apelācijas sūdzības iesniedzējai, kas ir trešās valsts pilsoņe un pirmās apelācijas sūdzības iesniedzējas māte, un tās galvenā aprūpētāja un apgādniece, tiesības uzturēties ar pirmo apelācijas sūdzības iesniedzēju: i) kā ģimenes loceklei, kuras apgādībā atrodas pirmā apelācijas sūdzības iesniedzēja, vai ii) tāpēc, ka viņa dzīvoja ar pirmo apelācijas sūdzības iesniedzēju savā izcelsmes valstī, vai iii) jebkura cita īpaša iemesla dēļ?
2. Kādi ir attiecīgie kritēriji, lai noteiktu, vai bērns, kas ir Savienības pilsonis, ir dalībvalsts pilsonis Kopienų tiesiskās kārtības piešķirto tiesību īstenošanas izpratnē, ja un ciktāl pirmā apelācijas sūdzības iesniedzēja nebūtu “dalībvalsts pilsoņe” tiesību, kuras izriet no Kopienų tiesiskās kārtības saskaņā ar Padomes Direktīvu 73/148/EEK vai Padomes Direktīvas 90/364/EEK 1. pantu, īstenošanas izpratnē?
 3. Vai saskaņā ar šīs lietas apstākļiem bērnu aprūpes pakalpojumi, ko saņem pirmā apelācijas sūdzības iesniedzēja, ir pakalpojumi Padomes Direktīvas 73/148/EEK izpratnē?

4. Vai saskaņā ar šīs lietas apstākļiem pirmās apelācijas sūdzības iesniedzējai tika liegtas tiesības uzturēties uzņēmējā valstī, pamatojoties uz Padomes Direktīvas 90/364/EEK 1. pantu, tāpēc ka viņas vienīgais iztikas līdzekļu avots ir viens no vecākiem, kas ir ar viņu kopā un ir trešās valsts pilsonis?

5. Vai saistībā ar šīs lietas īpašajiem faktiem EKL 18. panta 1. punkts piešķir pirmajai apelācijas sūdzības iesniedzējai tiesības ieceļot un uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, pat ja viņai nav tiesību tajā uzturēties saskaņā ar jebkuru citu Kopienu tiesību normu?

6. Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tā rezultātā otrai apelācijas sūdzības iesniedzējai ir tiesības palikt ar pirmo apelācijas sūdzības iesniedzēju, kamēr pēdējā uzturas uzņēmējas dalībvalsts teritorijā?

7. Kāda šajā situācijā ir cilvēka pamattiesību ievērošanas principa iedarbība Kopienu tiesībās, uz ko atsaucas apelācijas sūdzības iesniedzējas, jo īpaši ņemot vērā faktu, ka viņas balstās uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantu, saskaņā ar kuru ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves un dzīvokļa neaizskaramību, kopsakarā ar šīs pašas konvencijas 14. pantu, un faktu, ka pirmā apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar dzīvot Ķīnā ar otru apelācijas sūdzības iesniedzēju, savu tēvu un brāli?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 16 Ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesa vēlas pēc būtības noskaidrot, vai Direktīva 73/148, Direktīva 90/364 vai EKL 18. pants, nepieciešamības gadījumā skatot kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. un 14. pantu, piešķir tādos apstākļos kā pamata lietā mazgadīgam nepilngadīgajam, kas ir dalībvalsts pilsonis un atrodas tāda vecāka apgādībā, kurš pats ir trešās valsts pilsonis, tiesības uzturēties citā dalībvalstī, kurā šis nepilngadīgais saņem bērnu aprūpes pakalpojumus. Ja atbilde ir apstiprinoša, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tā rezultātā šīs pašas tiesību normas piešķir uzturēšanās tiesības šim konkrētajam no vecākiem.
- 17 Tādējādi Kopienų tiesību normas uzturēšanās tiesību jomā jāizvērtē saistībā ar nepilngadīga pilsoņa — tāda kā Katrīna — situāciju, pēc tam — ar tāda no vecākiem situāciju, kas ir trešās valsts pilsonis un kura apgādībā atrodas bērns.

Par personas uzturēšanās tiesībām Katrīnas situācijā

Ievada apsvērumi

- 18 Īrijas un Apvienotās Karalistes valdību aizstāvētais apgalvojums, ka persona Katrīnas situācijā nevar prasīt Kopienų tiesību normu personu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās jomā piemērošanu tai par labu vienkārši tāpēc, ka šī persona nekad nav pārvietojusies no vienas dalībvalsts uz citu dalībvalsti, uzreiz ir jānoraida.

19 Dalībvalsts pilsoņa situācija tikai tāpēc, ka tas dzimis uzņēmējā dalībvalstī un nav izmantojis tiesības uz brīvu pārvietošanos, nav pielīdzināma situācijai tikai valsts iekšienē, liedzot šim pilsonim gūt labumu uzņēmējā dalībvalstī no Kopienu tiesību normām personu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās jomā (šajā sakarā skat. jo īpaši 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā *C-148/02 Garcia Avello, Recueil*, I-11613. lpp., 13. un 27. punkts).

20 Turklāt pretēji tam, ko apgalvo Īrijas valdība, mazgadīgs bērns var izmantot Kopienu tiesību garantētās brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības. Dalībvalsts pilsoņa spēja būt par tādu tiesību subjektu, ko garantē Līgums un sekundārie tiesību akti personu brīvas pārvietošanās jomā, nevar būt pakļauta nosacījumam, ka šai personai jāsasniedz nepieciešamais vecums, lai tā būtu rīcībspējīga pati īstenot minētās tiesības (šajā sakarā skat. jo īpaši Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulu (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.); 1989. gada 15. marta spriedumu apvienotajās lietās 389/87 un 390/87 *Echternach un Moritz, Recueil*, 723. lpp., 21. punkts; 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā *C-413/99 Baumbast un R, Recueil*, I-7091. lpp., 52.–63. punkts, un attiecībā uz EKL 17. pantu — iepriekš minēto spriedumu lietā *Garcia Avello*, 21. punkts). Turklāt, kā to savu secinājumu 47.–52. punktā norādīja ģenerāladvokāts, ne no EKL 18. un 49. panta un Direktīvu 73/148 un 90/364 noteikumiem, ne no šo tiesību aktu mērķiem neizriet tas, ka pati to tiesību izmantošana, kas ir šo tiesību normu objekts, būtu jāpakļauj minimālā vecuma nosacījumam.

Direktīva 73/148

21 Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai persona Katrīnas situācijā var balstīties uz Direktīvas 73/148 normām nolūkā ilgstoši uzturēties Apvienotajā Karalistē kā par samaksu sniedzamu bērnu aprūpes pakalpojumu saņēmēja.

- 22 Atbilstoši Tiesas judikatūrai tiesību normas pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā neattiecas uz situāciju, kurā dalībvalsts pilsonis nodibina savu galveno dzīvesvietu citā dalībvalstī nolūkā tajā saņemt pakalpojumus beztermiņa laikposmā (šajā sakarā skat. jo īpaši 1988. gada 15. oktobra spriedumu lietā 196/87 *Steymann, Recueil*, 6159. lpp.), un bērnu aprūpes pakalpojumi, uz kuriem pamata lietā atsaucas iesniedzējtiesa, ir tieši tāds gadījums.
- 23 Attiecībā uz medicīniskiem pakalpojumiem, kas pagaidu kārtībā tiek sniegti Katrīnai, jānorāda, ka atbilstoši Direktīvas 73/148 4. panta 2. punkta pirmajai daļai tās personas uzturēšanās tiesības, kas saņem pakalpojumus pakalpojumu sniegšanas brīvības ietvaros, ir atbilstīgas attiecīgā pakalpojuma sniegšanas laikposmam. Tādējādi minētā direktīva nekādā gadījumā nevar būt par pamatu ilgtermiņa uzturēšanās tiesībām — tādām, kas ir priekšmets pamata lietā.

EKL 18. pants un Direktīva 90/364

- 24 Tā kā Katrīna nevar balstīties uz Direktīvu 73/148 nolūkā ilgstoši uzturēties Apvienotajā Karalistē, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai uzturēšanās tiesības ilgtermiņā par labu Katrīnai var tikt balstītas uz EKL 18. pantu un Direktīvu 90/364, kas, ievērojot zināmus nosacījumus, šādas tiesības garantē dalībvalstu pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuriem šīs tiesības negarantē citas Kopienų tiesību normas.
- 25 Saskaņā ar EKL 17. panta 1. punktu ikviena persona, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir Savienības pilsonis. Savienības pilsoņa statuss ir paredzēts kā dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss (skat. jo īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Baumbast un R*, 82. punkts).

- 26 Attiecībā uz tiesībām uzturēties dalībvalstu teritorijā, kas paredzētas EKL 18. panta 1. punktā, jāatzīmē, ka šīs tiesības tieši atzīst visiem Savienības locekļiem skaidra un precīza Līguma tiesību norma. Katrīnai ir tiesības atsaukties uz EKL 18. panta 1. punktu tikai tāpēc vien, ka viņa ir dalībvalsts pilsoņe un tādējādi arī Savienības pilsoņe. Šīs Savienības pilsoņu tiesības uzturēties citā dalībvalstī ir atzītas, ievērojot ierobežojumus un nosacījumus, kas noteikti Līgumā un tā piemērošanai pieņemtajās tiesību normās (skat. jo īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Baumbast* un *R*, 84. un 85. punkts).
- 27 Attiecībā uz minētajiem ierobežojumiem un nosacījumiem Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkts paredz, ka dalībvalstis var pieprasīt, lai dalībvalsts pilsoņiem, kas vēlas baudīt uzturēšanās tiesības, un to ģimenes locekļiem uzņēmējā dalībvalstī būtu pilna apdrošināšana slimības gadījumiem un ir pietiekami daudz līdzekļu, lai nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, kamēr tie šajā valstī uzturas.
- 28 No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka Katrīnai ir gan apdrošināšana slimības gadījumiem, gan pietiekami daudz līdzekļu, lai nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.
- 29 Īrijas un Apvienotās Karalistes valdību iebildums, saskaņā ar kuru nosacījums par to, lai būtu pietiekami daudz līdzekļu, nozīmē, ka — pretēji tam, kā tas ir Katrīnas gadījumā — šiem līdzekļiem ir jābūt pašas attiecīgās personas rīcībā un ka viņa šajā sakarā nevar izmantot tā ģimenes locekļa līdzekļus, ar kuru — kā Čenu — viņa ir kopā, nav pamatots.
- 30 Saskaņā ar pašiem Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta noteikumiem pietiek ar to, ka dalībvalstu pilsoņiem "ir" nepieciešamie līdzekļi, un šajā normā nav prasības par šo līdzekļu izcelsmi.

- 31 Šo interpretāciju apstiprina tas, ka tiesību normas, kas nostiprina pamatprincipu — tādu kā personu brīva pārvietošanās — jāinterpretē plaši.
- 32 Turklāt EKL 18. pantā un Direktīvā 90/364 paredzēto ierobežojumu un nosacījumu pamatā ir doma, ka Savienības pilsoņu uzturēšanās tiesību īstenošana var tikt pakārtota dalībvalstu legītimajām interesēm. Tādējādi, lai arī saskaņā ar minētās direktīvas preambulas ceturto apsvērumu uzturēšanās tiesību saņēmēji nedrīkst kļūt par “pārmērīgu” apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts finansēm, Tiesa tomēr norādīja, ka minēto ierobežojumu un nosacījumu piemērošana jāveic, ievērojot Kopienu tiesībās noteiktās robežas un atbilstoši samērīguma principam (skat. jo īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Baumbast* un R, 90. un 91. punkts).
- 33 Nosacījuma par pietiekamu līdzekļu nepieciešamību Direktīvas 90/364 izpratnē interpretācija tādā veidā, kādā to iesaka Īrijas un Apvienotās Karalistes valdības, papildinātu šo nosacījumu, kas formulēts šajā direktīvā, ar prasību par līdzekļu izcelsmi, kas būtu nesamērīga iejaukšanās EKL 18. pantā garantēto pamattiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošanā, jo šāda prasība nav nepieciešama, lai sasniegtu mērķi, proti — aizsargātu dalībvalstu finanses.
- 34 Apvienotās Karalistes valdība, visbeidzot, apgalvo, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas pamata lietā nevar balstīties uz konkrētajām Kopienu tiesību normām, ciktāl Čenas pārcelšanās uz Ziemeļīriju tādā nolūkā, lai viņas bērns iegūtu citas dalībvalsts pilsonību, ir mēģinājums ļaunprātīgi izmantot Kopienu tiesību normas. Šo Kopienas tiesību normu mērķi nav sasniegti gadījumā, kad trešās valsts pilsonis, vēlēdamies uzturēties dalībvalstī un tomēr nepārceldamies vai nevēlēdamies pārcelties no vienas dalībvalsts uz citu, rikojas tā, lai dzemdētu bērnu tādas uzņēmējas dalībvalsts teritorijas daļā, attiecībā uz kuru cita dalībvalsts piemēro savus noteikumus par

pilsonības iegūšanu, pamatojoties uz *jus soli*. No pastāvīgās judikatūras izrietot, ka dalībvalstis var veikt pasākumus, lai novērstu to, ka indivīdi ļaunprātīgi izmanto Kopienų tiesību normas vai mēģina Līguma radīto iespēju aizsegā nelikumīgi apiet valsts tiesību aktus. Šādu noteikumu, kas atbilst principam, ka tiesības nedrīkst izmantot ļaunprātīgi, Tiesa esot apstiprinājusi savā 1999. gada 9. marta spriedumā lietā C-212/97 *Centros*, *Recueil*, I-1459. lpp.

35 Šis arguments arī ir jānoraida.

36 Čena, protams, atzīst, ka viņas nolūks uzturēties Apvienotajā Karalistē bija — radīt tādus apstākļus, kuros bērnam, kurš piedzims, vajadzētu iegūt citas dalībvalsts pilsonību, lai pēc tam bērns un viņa pati iegūtu uzturēšanās tiesības ilgtermiņā Apvienotajā Karalistē.

37 Tomēr saskaņā ar starptautiskajām tiesībām pilsonības iegūšanas un zaudēšanas nosacījumu noteikšana ir katras dalībvalsts kompetencē, kas īstenojama, ievērojot Kopienų tiesības (skat. jo īpaši 1992. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-369/90 *Micheletti u.c.*, *Recueil*, I-4239. lpp., 10. punkts, un 2001. gada 20. februāra spriedumu lietā C-192/99 *Kaur*, *Recueil*, I-1237. lpp., 19. punkts).

38 Neviens no lietas dalībniekiem, kas Tiesai iesniedza apsvērumus, nav apstrīdējis ne fakta, ka Katrīna ir ieguvusi Īrijas pilsonību, likumību, ne arī pašu faktu.

- 39 Turklāt dalībvalsts nedrīkst ierobežot citas dalībvalsts pilsonības piešķiršanas sekas, izvirzot papildu nosacījumu šīs pilsonības atzīšanai saistībā ar Līgumā paredzēto pamatbrīvību īstenošanu (skat. jo īpaši iepriekš minētos spriedumus *Micheletti* u.c., 10. punkts, un *Garcia Avello*, 28. punkts).
- 40 Taču tas būtu tieši tas, kas notiktu, ja Apvienotā Karaliste būtu tiesīga neļaut citu dalībvalstu pilsoņiem — tādiem kā Katrīna — baudīt pamatbrīvību, ko garantē Kopienas tiesības, tikai tāpēc, ka dalībvalsts pilsonība īstenošanā tika iegūta, lai nodrošinātu trešās valsts pilsoņa uzturēšanās tiesības saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem.
- 41 Tādējādi jāatbild, ka tādos apstākļos kā pamata lietā EKL 18. pants un Direktīva 90/364 piešķir tiesības uzturēties šīs dalībvalsts teritorijā uz nenoteiktu laiku mazgadīgam nepilngadīgajam, kas ir dalībvalsts pilsonis un kam ir attiecīga apdrošināšana slimības gadījumiem, un kas atrodas tāda vecāka apgādībā, kurš pats ir trešās valsts pilsonis un kuram ir pietiekami daudz līdzekļu, lai bērns nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts finansēm.

Par personas uzturēšanās tiesībām Čenas situācijā

- 42 Direktīvas 90/364 1. panta 2. punkta b) apakšpunkts, kas garantē personas, kurai ir uzturēšanās tiesības, augšupējiem radniekiem, kas ir apgādājami, neatkarīgi no viņu pilsonības tiesības apmeties uz dzīvi kopā ar šo personu, kurai ir uzturēšanās tiesības, nevar piešķirt uzturēšanās tiesības trešās valsts pilsonim Čenas situācijā ne emocionālo saišu dēļ, kas saista māti un viņas bērnu, ne arī tā iemesla dēļ, ka mātes tiesības ieceļot un uzturēties Apvienotajā Karalistē ir atkarīgas no šī bērna uzturēšanās tiesībām.

- 43 No Tiesas judikatūras faktiski izriet tas, ka tā ģimenes locekļa statuss, kas atrodas personas, kurai ir uzturēšanās tiesības, "apgādībā", radies tādas faktiskās situācijas rezultātā, ko raksturo fakts, ka materiālo atbalstu ģimenes loceklim sniedz persona, kurai ir uzturēšanās tiesības (šajā sakarā attiecībā uz Regulas Nr. 1612/68 10. pantu skat. 1987. gada 18. jūnija spriedumu lietā 316/85 *Lebon*, *Recueil*, 2811. lpp., 20.–22. punkts).
- 44 Gadījumā, kāds ir pamata lietā, situācija ir tieši pretēja, jo persona, kam ir uzturēšanās tiesības, atrodas tāda trešās valsts pilsoņa apgādībā, kurš tik tiešām gādā par šo personu un vēlas būt ar viņu kopā. Šādos apstākļos Čena nolūkā baudīt uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē nevar apgalvot, ka viņa ir Katrīnas augšupējais radnieks, kurš ir "apgādājams", Direktīvas 90/364 izpratnē.
- 45 No otras puses, aizliegums vienam no vecākiem, kas ir dalībvalsts vai trešās valsts pilsonis, kas ir tāda bērna aizbildnis, kura uzturēšanās tiesības ir atzītas EKL 18. pantā un Direktīvā 90/364, uzturēties ar šo bērnu uzņēmējā dalībvalstī padarītu bērna uzturēšanās tiesības par neefektīvām. Faktiski ir skaidrs, ka, ja mazgadīgs bērns bauda uzturēšanās tiesības, tas pilnīgi noteikti nozīmē, ka šim bērnam ir tiesības uz to, lai ar viņu kopā būtu viņa aizbildnis, un ka tādējādi apgādniekam jādod iespēja dzīvot ar bērnu uzņēmējā dalībvalstī šīs uzturēšanās laikā (skat., *mutatis mutandis*, attiecībā uz Regulas Nr. 1612/68 12. pantu iepriekš minēto spriedumu lietā *Baumbast* un *R*, 71.–75. punkts).
- 46 Tikai šī iemesla dēļ ir jāatbild, ka tāpat kā pamata lietā, ja EKL 18. pants un Direktīva 90/364 piešķir uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī uz nenoteiktu laiku mazgadīgam nepilngadīgajam, kas ir citas dalībvalsts pilsonis, tad šīs pašas tiesību normas ļauj konkrētajam no vecākiem, kas ir šī pilsoņa [bērna] patiesais aizbildnis, uzturēties ar viņu uzņēmējā dalībvalstī.

- 47 Tādējādi, atbildot iesniedzējtiesai, ir jāatzīst, ka tādos apstākļos kā pamata lietā EKL 18. pants un Direktīva 90/364 piešķir uzturēšanās tiesības šīs dalībvalsts teritorijā uz nenoteiktu laiku mazgadīgam nepilngadīgajam, kas ir dalībvalsts pilsonis, kurš ir attiecīgi apdrošināts pret slimības gadījumiem un kurš atrodas konkrētā no vecākiem apgādībā, kurš pats ir trešās valsts pilsonis un kam ir pietiekami daudz līdzekļu, lai bērns nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts finansēm. Tādā gadījumā šīs pašas tiesību normas ļauj konkrētajam no vecākiem, kas ir šī pilsoņa [bērna] patiesais aizbildnis, uzturēties ar viņu uzņēmējā dalībvalstī.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 48 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (Tiesas plēnuma) nospiež:

EKL 18. pants un Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīva 90/364/EEK par uzturēšanās tiesībām tādos apstākļos kā pamata lietā piešķir uzturēšanās tiesības [uzņēmējas] dalībvalsts teritorijā uz nenoteiktu laiku mazgadīgam nepilngadīgajam, kas ir dalībvalsts pilsonis, kas ir attiecīgi apdrošināts pret slimības gadījumiem un kas atrodas konkrētā no vecākiem apgādībā, kurš pats ir trešās valsts pilsonis un kuram ir pietiekami daudz līdzekļu, lai bērns nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts finansēm. Tādā gadījumā šīs pašas tiesību normas ļauj konkrētajam no vecākiem, kas ir šī pilsoņa [bērna] patiesais aizbildnis, uzturēties ar viņu uzņēmējā dalībvalstī.

[Paraksti]